

והעלהו, לא אמר לו "שחטהו", לפי שלא היה חפץ הקב"ה לשחטו אלא להעלהו להר לעשותו עולה, ומשהעלהו אמר לו הוידיהו¹⁶. אחד ההרים, הקב"ה¹⁷ מתהא¹⁸ הצדיקים ואחר כך מגלה להם, וכל זה כדי להרבות שכרן, וכן: אל הארץ אשר אראך (לעיל יב א), וכן ביונה: וקרא עליה¹⁹ את הקריאה (יונה ג. ב).

13

והעלהו, שם לעולה. על אחד ההרים, אשר אומר אליו. כאן הגיע אור הקודש של הנסיון למדרגתו הגבוהה והנפלאה, שחוק מההבעה של הציוני, והעלהו שם לעולה, אחרי כל ההתפארות העמוקה, והאמתית, ביקרת סגולתו הנפלאה של הבן הנחמד, הנה צריך היה הרוח להיות עוד אמיץ, מלא הוד ועז וגבורה ושמת קודש, עד כדי להיות עוד מוכן לנבואה, שהיא צריכה עוד לבא אליו, לסמן לו את המקום המכוון בדיקו, בין ההרים הרבים אשר בארץ, למען דעת את אותו ההר המיוחד, על אחד ההרים אשר אומר אליו.

16

(ח) ויאמר... אלהים יראה לו השה לעולה בני, ענה לו מענה שיוכל אדם להבינו לשני פנים. האחד, שהיה בני תשובת הקריאה, כמו: הגני בני כלומר בני, אלהים יראה לו השה, כלומר הוא יודע מי יהיה השה והוא ימינו לנו. והשני, אלהים יראה לו השה לעולה, ומי הוא השה, בני הוא⁵⁵. ויצחק הבין כי הוא יהיה השה, לפיכך אמר: וילכו שניהם יחדו, כלומר בלב אחד כי קבל הכל מאהבה למסור נפשו לאל ולהקריבה לפניו.

18

ויבן שם אברהם את המזבח. כל כך השקיע האב הקדוש את כל ציוריו מחשבתו ותשוקתו האלהית, בהוצאתה של הפעולה הקדושה הזאת, של מלוי דבר ד' אל הפעל, עד שכל פרטי המפעל היו כבר מצוררים, בכל הרגשתם המעשית, עד שהמזבח, שהיה ראוי להבנות, היה אצלו כבר מצויר מאו, בנוי ומשוכלל, עד שלא היה ראוי הדבר להאמר, כששאר מקומות, "ויבן שם מזבח", בלא הא, הידיעה אלא ויבן שם אברהם את המזבח, הידוע לו מני אז, חשב וחמד וצויר, ברעיונו ובכח מחשבתו, את כל תכונותיו, באיזה אופן וציור יבנה.

20

יִבְנֶה אֱבְרָהָם קָרָא אוֹתוֹ יִרְאֶה שְׁנָאֵמֶר וַיִּקְרָא אֶבְרָהָם שֵׁם הַמְּקוֹם הַהוּא ה' יִרְאֶה, שֵׁם קָרָא אוֹתוֹ שֵׁלֵם שְׁנָאֵמֶר (שם י"ח) וּמְלִכִי צִדְקָה מֶלֶךְ שֵׁלֵם, אֶמֶר הַקְּדוֹשׁ כְּרוֹךְ הוּא אִם קוֹרָא אֲנִי אוֹתוֹ יִרְאֶה קִשֵׁם שְׁקָרָא אוֹתוֹ אֶבְרָהָם, שֵׁם אֲדָם צִדִּיק מִתְרַעֵם, וְאִם קוֹרָא אֲנִי אוֹתוֹ שֵׁלֵם, אֶבְרָהָם אֲדָם צִדִּיק מִתְרַעֵם, אֶלָּא תִרְיֵי קוֹרָא אוֹתוֹ יִרְשֵׁלִים כְּמוֹ שְׁקָרָא שְׁיִקֵּים יִרְאֶה שֵׁלֵם יִרְשֵׁלִים. אֲנִי וְרֵא

22

יפי משוש לכל הארץ (איכה ב, טו), "ישם עלו שבטים (שבטי ירה) להודות לשם ה'" (תהלים קכב, ד), כי המידות²² המשוכללות²³ שניהם נדרכו ונשטרו בירושלים, ולכן קרא אותה "ירושלים" על שתי הפעולות ולואת בארץ חרו, ששם היו המידות לא בהשחתה, כי שם פעלו שם ועבר, לכן צויה אברהם ליקח אשה לבנו משם, כדברי רבינו גסים בדרוש ה'²⁴, שהמידות מנשרשות כלב הבנים גם כן, ואין כאן מקומו להאריך. ולכן נקרא ירושלים "יראה" על שם סהרת המשכלות, ו"שלים" על הדוככות התכונות והמידות, אשר על זה נאמר "כלילת יופי", ואמרו במדרש רבה ויצא פרשה ע': "יראה אמרה שאנשי המורה גוררים מן העריות"; שעל זה פעלו שם ועבר לתקן המידות והתכונות, אך לא תועילו לבני "צורים לתקן המשכלות, וכמו שבאמר, וזה שאמרו במדרש רבה (בראשית) פרשה נ"ה: "המוריה": — "שיצאה הוראה לעולם" — זה תיקון המשכלות, ושיצאה יראה לעולם" — זה סהרת התכונות ועונש על השחתת המידות, וכמו שכתוב (ויקרא יח, כו): "ולא תקרא הארץ אתכם (בטמאכם אותה) כאשר קאה הגוי אשר לפניכם. (ושם צדפסוק כז): כי את כל התועבות האלה עשו (אנשי הארץ אשר לפניכם, ותטמא הארץ). וכדברי ראב"ע כי בארץ ישראל גם העובדי כוכבים שלא נצטוו נענשו על העריות, יעיון שם²⁵, ועיון תענית טו, א ובתוספות שם²⁶, ואין כאן מקומו להאריך. וזה דרוש נבדל, ודו"ק.

24

25

15

הענין, דשם היה בדור המבול, והיה בתיבה וזו ופרנס כל הנבראים שם בתיבה, והעיקר²⁷ היה לתקן המדות והפעולות שהמה הן מושחתים, ש"השחית כל בשר ודכו", "ויבליא הארץ חמס", וכל לימחו היה לתקן המדות והתכונות בכל הני²⁸. וזה מורה "שלים", שהוא מורה שכל המין האנושי הוא אדם אחד, וכל אחד הוא אבר מאברי האדם הגדול, וכל אחד נצרך לחברו, מושפע ומשפיע זה מזה, וכולם כאחד נושאים קיום מין האנושי וצחותו. אמנם²⁹ אברהם התפלסף מאוד בחכמה, ולמד כל דרכי הטועים, והתחוכם עמם, וחזק בשכלו כי יש ה' אחד משגיח על הכל, ולא מסר השגחותו להסוככים כאמונת הצאב"ים³⁰. והנה ירושלים בניה על שני הדברים, היינו לזכך המשכלות שיעקרו במזה, ולחקו ולקטש המדות שיעקרו בלב. והוה בכלל מאמרים ד"ל (בירכות ט, א): "לעולם יכנס אדם שני פתחים ואחר כך יתפלל"³¹ — והו המוח והלב³², ולכן, ירושלים "כלילת שני תוכניה סוף בלתי נ"ה

25

וישב אברהם אל נערו. אחרי כל ההתרוממות הנשגבה אשר עברה על נפשו, לא פעל עליו שום דבר להפריד מאותה המדה הגדולה של השפעה על העולם על הסביבה, עם כל חמירותו. הוא שב אל נעריו, על פי מצבם, אותם הנערים אשר הניחם עם החמור, שב אליהם להדקש להם, להעלותם ולשכללם.

והסיבה השניה להורותו מקום הנבחר שיבנו שם בניו בית לה' ומזבח להעלות עליו עולות וזבחים ולחנך המקום ההוא כנפש האהוב הנבחר כי אף על פי שלא נשלם הדבר ולא נשחט הרי היה לרצון לפני האל כאלו נעשה והנה הועלה על המזבח ונעקר כשה.

15

.. ובדרש³³ כי וירא את המקום שאמר על הר המוריה וכן אמרו, וירא, מה ראה, ראה עמוד אש על ההר, אמר לו: יצחק בני רואה אתה מאומה על אחד ההרים, אמר לו: רואה אני עמוד אש, אמר לישמעאל ולא יעזור נערי: וראים אתם מאומה על אחד ההרים, אמרו: לא, אמר להם הואיל ואין אתם רואים מאומה והחמור אינו רואה מאומה, שבו לכם פה עם החמור — עם הדומה לחמור.

17

וילכו שניהם יחדו, אברהם שהיה יודע שהולך לשחוט את בנו היה הולך ברצון ושמחה כיצחק שלא היה מרגיש בדבר. (ז) יראה לו השה, יבחר לו השה, ואם אין שם, לעולה בני, ואף על פי שהבין יצחק שהוא הולך להשחט וילכו שניהם יחדו בלב שוה.

19

תחת בנו, מאחר שכתוב: ויעלהו לעולה, לא חסר המקרא כלום, מהו "תחת בנו". על כל עבודה שעשה ממנו היה מתפלל ואומר³⁸: יהי רצון שתהא זו כאלו היא עשויה בבני, כאלו בני שחוט, כאלו דמו זרוק, כאלו הוא מופשט, כאלו הוא נקטר ונעשה דשן.

21

(י) ה' יראה, פשוטו כתרגומו, ה' יבחר יראה לו את המקום הזה להשרות בו שכניתו ולהקריב כאן קרבנות. אשר יאמר היום, שיאמרו לימי הדורות עליו: בהר זה יראה הקב"ה לעמו, היום, הימים העתידין, כמו: עד היום הזה, שבכל המקרא, שכל הדורות הבאים הקוראים את המקרא הזה אומרים "עד היום הזה" על היום שעומדים בו. ומדרש אגודה³⁹: ה' יראה עקידה זו לסלוח לישראל בכל שנה ולהצילם מן הפורענות כדי שיאמר היום הזה בכל הדורות הבאים: בהר ה' יראה, אפרו של יצחק צבור ועמוד לכפרה⁴⁰.

23

קבד. בית המקדש, בתור מרכז הרוחני של האומה, ומקור החיים הרוחניים של כל יחיד ממנה, מצד החיון המורגש המרהיב עין ביפיו ומנשא את הרעיון בעזו איזמו, צריך הוא להבנות ברוח בכל יום אצל כל יחיד מישראל, כדי להשיב את נפשו במלא חייה בתוכיות האומה במצבה השלם. או ישובו ליחיד בתוהו הנפשיים הרעניים, שחיי האכונה, וחום ההרגש ואורו, פורחים בהם בפרחי חמד, של שלל צבעים נחמדים למאד. תעודה זו מתכוננת בפועל על ידי סדר היום של הקרבנות, הנאמרים לפני התפילה. פרשת הכיור, התמיד, הקשרות, וזריעים הם את הגודל האלהי שבבית הגדול והקדוש במעמקי הנשמה, קרוב לפתח השיגוב שהיתה לכל יחיד בעת היות האומה חיה, ומקדשה בחוכה על אדמתה. גרעיני התשוקה אל השלמות של האומה בתכונתה הרוחנית, הולכים הם ועושים את פירותיהם על תלמי הלב. הם הולכים ורבים, משתרגים עם כל המון הרעיונות הטובים המתיתשים לתכונה המרכזית הזאת, וכנסת ישראל נבנית ברוח בנין איתן בכחה לאלהים, אשר יתן לה עצמות, מצד ההוד הצבתי האצור בסגולת מאייה, יותר מהמון בנינים המרניים ומסודות האומיים של חול, המאמצים כח כל לאום אשר רק על בשרו וחילו הגשמי יחיה. אהבת אלהים התמימה והנשאה, מתעוררת ומתיצבת חיה, בעז גדול, בנשמת האומה, על ידי זכרונותיה מימי קדם, בהיות גר אלהים-תמים עמדה. והאידיאליות של זכר נשגב זה, דולה ממעמקים כל רעיון נחמד, וכל משאת נפש כבידה וקדושה, ומצגת לעיני האומה בכללה את ערכה האלהי הגדול, שממלא הוד והדר את כל חרדי לב של כל יחיד בניה.

לְאוֹמֵה (צִדְקָה - שֵׁלֵם)

24

ותבנה בית המקדש במהרה בימינו. ההכרה באה, שכל הקלקולים הפרטיים באים רק מחסרונה של הארת החיים הכלליים. תרוב בית המקדש, שנטל כבוד מבית הייני, הוא הוא הגורם שעולמנו נחשך, והנשמות סובלות מצרים ומהשכים, ועל כן באים הגרעיונות הנוראים, המסכבים כל חטא, כל עוון וזכר משע. על כן מוכרחת היא הגשמה הישראלית לבקש את תקונה בפרשה: ויתור כבוד ד' על מכונו, יגלה הדר הקדש ויווה בעולם, והכל ישוב על מכונו. ותבנה בית המקדש, במהרה בימינו. השאיפה להמירות הבנין נותנת מעוף של קדושה מברקת בנשמתנו, והשקיקה שהמהירות הזאת תהיה בימינו, מקשרת את כל מהות החיים שלנו, גם בצורתם הזמנית, ליסוד הקדושה השלמה העליונה, שכל הארץ תאיר והאירה מכבודה, שיבנה בית המקדש במהרה בימינו.

לְאוֹמֵה (צִדְקָה - שֵׁלֵם)